

Thuiszitters uit de schaduw

26 september 2025

Studievoormiddag
Vlaams Parlement

Kinder
rechten
commissariaat
Geeft kinderen een stem

Opening

Caroline Vrijens,
Kinderrechtencommissaris

Jongere:

“Het voelde alsof ze niet meer naar mij keken”

Ouder:

“We hebben jaren
niet geleefd, maar overleefd”

Getuigenissen

17-jarige jongen en zijn individuele
begeleidster uit de jeugdhulp

Mama van een 10-jarige zoon

Dossier thuiszitters – deel 1

Chris Vleugels, beleidsadviseur

Waarom dit dossier?

Wie zijn thuiszitters en waarom?

Met aandacht voor regelgeving, blinde vlekken en leerlingen die op vraag van school of na uitsluiting zonder plek vallen.

Thuiszitters uit de schaduw

Wat kinderen en jongeren, ouders
en professionals ons leren

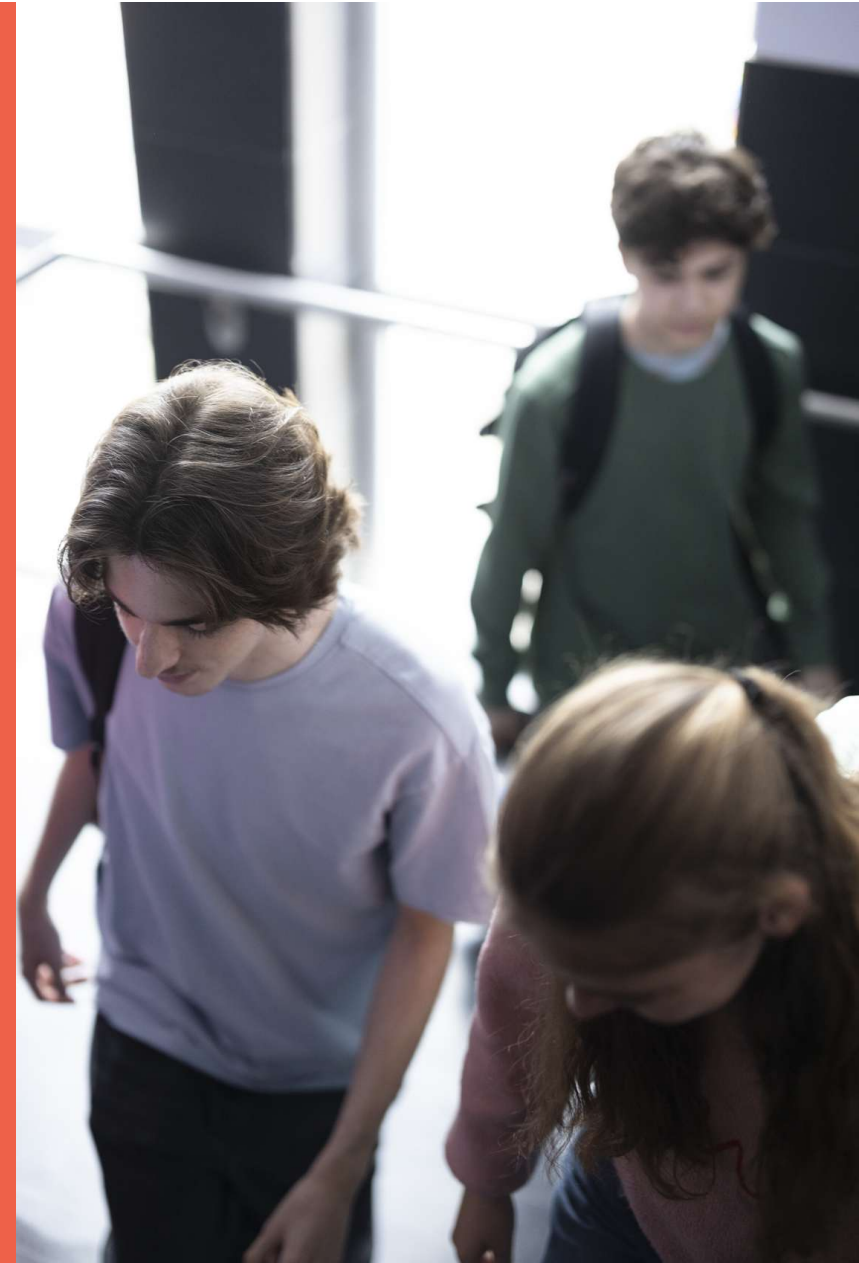
Waarom dit dossier?

- Steeds meer signalen bij onze klachtenlijn
- Sinds jan. 2023: 107 meldingen (tot apr. 2025)
- Achter cijfers: kinderen die maanden/jaren niet of nauwelijks naar school gaan
- Recht op onderwijs in het gedrang → ook zorg, ontwikkeling, gezondheid, sociale contacten
- Leerplicht ≠ leerrecht
- Centrale vraag: wie zijn deze kinderen, waarom lukt school niet?

Vormen van thuiszitten

- . Uitsluiting of op vraag school
- . Geen school door capaciteitsproblemen
- . Psychische problemen, moeilijke thuissituatie, motivatieverlies
- . Ziekte/herstel
- . Struikelblokken bij duaal leren / aanlooptraject
- . Noodgedwongen huisonderwijs
-

Regelgeving en blinde vlekken

- . Gewettigde afwezigheid bij: ziekte, persoonlijke redenen, ander traject, van rechtswege
- . Ziektebriefjes / P-codes → kinderen verdwijnen uit beeld
- . Uitsluitingen niet altijd gemeld aan AGODI
- . Onvoldoende data over duur en opvang na uitsluiting
- . Capaciteitsmonitor en aanmeldsysteem onvoldoende actueel
- . Leerplicht vervuld, leerrecht niet

Niet ziek, wel thuis

- . Ouders en school botsen op grenzen
- . Gevraagd om (deeltijds) thuis te houden
- . Vaak via ziektebriefje → afwezigheid officieel gewettigd
- . Redenen: psychische problemen, wachten op zorg/buitengewoon, grensoverschrijdend gedrag
- . Draagkracht school en leerkrachten overschreden

CLB-enquête

- . Geen officiële cijfers → CLB-enquête
- . Bijna helft CLB's deed mee
- . Schatting: in 1 op 3 scholen wordt gevraagd om kinderen (deeltijds/voltijds) thuis te houden
- . Honderden leerlingen per jaar → in kleuter, lager én secundair
- . Gewoon als buitengewoon onderwijs

Andere signalen

- . Aantal CLB-begeleidingen voor afwezigheden +27% in 5 jaar
- . Aantal TOAH-aanvragen verdubbelde (buitengewoon: vaak voor volledig schooljaar)
- . Langdurige afwezigheden wegens 'persoonlijke redenen': +25% BaO / +47% SO

Zonder school na uitsluiting

- . Analyse AGODI-data (2022-2023):
- . 3.965 meldingen definitieve uitsluiting
- . 3.771 leerplichtige leerlingen betrokken
- . 97% in secundair onderwijs
- . Vooral bso (2,33%) en dbso (2,34%)
- . Uitsluitingen +33% t.o.v. 5 jaar geleden

Hoe lang zonder school?

- . 4 op 10 heeft na 10 schooldagen geen nieuwe school
- . 1 op 10 wacht >2 maanden
- . In buso: 46% wacht 1–6 maanden op nieuwe school (gemiddeld: 20%)
- . Leerlingen met eerdere uitsluiting wachten nog langer
- . Grote impact op kwetsbare jongeren, vaak met risico op achterstand

Thuiszitten, vaker dan gedacht

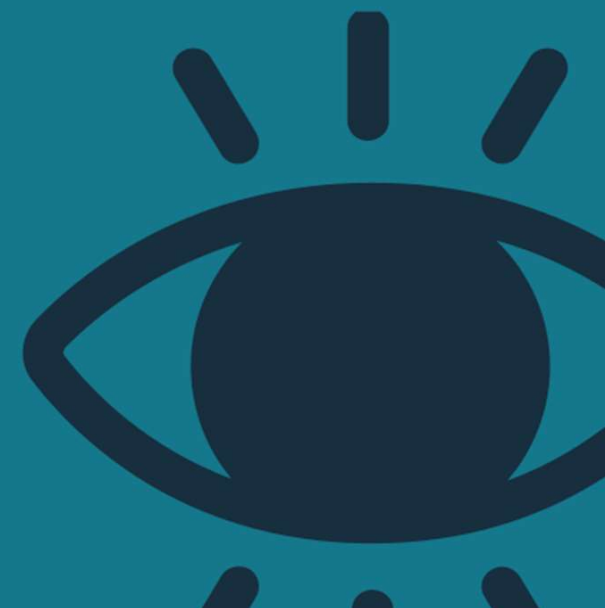
In gesprek met jongeren over
breuken in hun schoolparcours,
hun ervaringen met thuiszitten
en nieuwe wegen naar leren.

In gesprek met Katrien,
ouder, over de impact op
haar kinderen, haar werk en
haar leven

Even pauze
tot 11 uur

Dossier thuiszitters – deel 2

Chris Vleugels, beleidsadviseur

Hoe beleven kinderen, jongeren, ouders, scholen en professionals het thuiszitten?
Welke noden signaleren zij?

Thuiszitters uit de schaduw

Wat kinderen en jongeren, ouders
en professionals ons leren

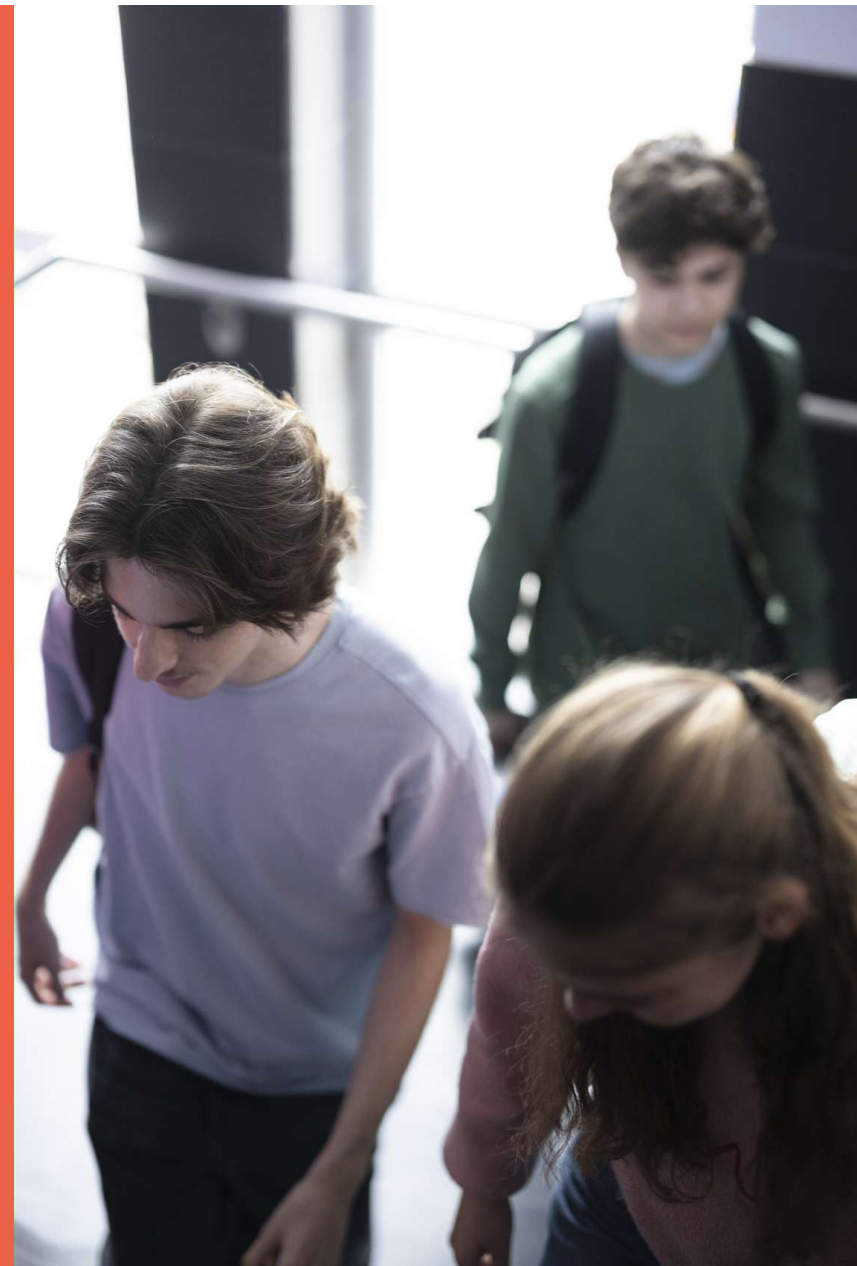
Kinderen en jongeren

- . Leven en leren op pauze
- . “Een gewone dag was: opstaan, eten, taak, gamen. Contact met vrienden had ik bijna niet meer.”
- . Onzekerheid en stress groeien
- . “Misschien ben ik wel het probleem.”
- . Warme, inclusieve school → structuur + rustplekken
- . Tijdelijke plek
- . Verbondenheid behouden, tweede kansen krijgen

Ouders

- . Ouders dragen zware last: opvang, administratie, emotionele steun, ...
- . “Mijn carrière staat al jaren stil. Alles draait rond zijn noden. Ik doe het met liefde, maar het is zwaar om jezelf zo helemaal opzij te zetten.”
- . Ouders zoeken samen met school aangepaste trajecten
- . Botsen op plaatstekort, wachtlijsten, onvoldoende ondersteuning
- . Erkenning, steun, perspectief

Scholen

- . “We hebben ontzettend veel geprobeerd... Maar op een bepaald moment begin je te voelen dat je het aan het desorganiseren bent. Wij willen Jef niet loslaten, maar we stuiten op de grenzen van wat haalbaar is.”
- . Lerarentekort, zornoden, wachtlijsten hulpverlening
- . Draagkracht, expertise, partnerschap

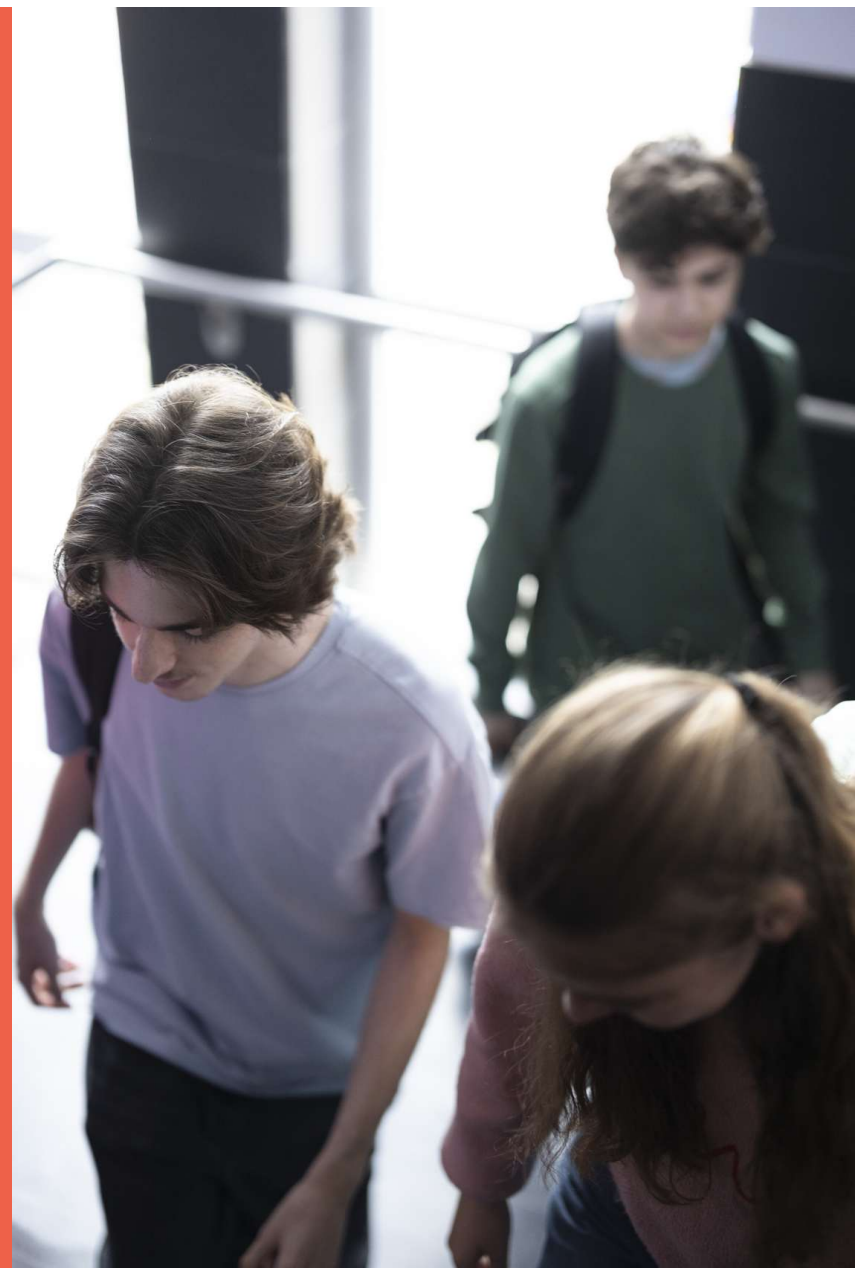
Professionals

- . CLB-medewerkers, trajectbegeleiders, NAFT-coaches, zorgprofessionals in multifunctionele centra en in de kinder- en jeugdpsychiatrie
- . Botsen op grenzen, ondanks inzet
- . “We weten dat dit kind dringend gespecialiseerde hulp nodig heeft, maar er is nergens plaats. Dan kan je enkel hopen dat de situatie niet verder escaleert.”

CLB

- . Dagelijks geconfronteerd met wachtlijsten en tekorten
- . “Door de werkdruk vallen net de leerlingen die ons het meest nodig hebben het snelst door de mazen van het net.”
- . CLB-artsen als brugfiguur
- . “Een gewettigd briefje is geen garantie voor goede opvolging. We moeten verder kijken dan afvinklijstjes.”
- . Zorg voor snelle toegang tot juiste hulp en voldoende plaatsen

NAFT

- . Steeds vaker jongeren met psychische noden
- . Meer aanvragen vanuit buitengewoon onderwijs
- . Versterking van zorgaanpak school
- . Succes hangt af van samenwerking en tweede kans
- . “Seppe leert in zijn NAFT-traject omgaan met zijn onzekerheden, maar op school bleef de praktijkleerkracht enkel zijn gedrag afbreken. Hij verloor zijn vertrouwen in school.”
- . Snellere toeleiding, nauwe samenwerking, structurele verankering

Bouwen aan bruggen en draagkracht

In gesprek met Dirk Lenaerts,
Antwerpse scholengemeenschap
katholiek secundair onderwijs
Oscar Romero

6 hindernissen en uitdagingen om capaciteit bij te creëren

Infrastructuur

Leraren

Financiële middelen

Multidisciplinair zorgteam

Personeelsmiddelen

Inclusieve schoolomgeving

Dossier thuiszitters – deel 3

Chris Vleugels, beleidsadviseur

Aanbevelingen om thuiszitters uit de schaduw te halen en hun leerrecht te garanderen.

Thuiszitters uit de schaduw

Wat kinderen en jongeren, ouders
en professionals ons leren

Monitoring en evaluatie

- Hou Z-, P-, B-, R-codes in beeld
- Opnieuw aparte codes voor preventieve schorsingen en tijdelijke uitsluitingen
- Monitor aantal thuiszitters, duur, trajecten, weigeringen
- Centraliseer data over capaciteitstekorten en wachtlijsten
- Installeer inclusie-knipperlichten in leerlingendatabank
- Hefboom voor rechtvaardiger en inclusiever onderwijs
- Rapporteer en koppel aan studiedagen & infomomenten

Onderzoek

- . Overheid en wetenschap
- . Oorzaken, omvang en effecten van thuiszitten
- . Gedragsmoeilijkheden, leerkrachtentekort, rol van gender en SES
- . Redenen voor huisonderwijs
- . Waarom scholen draagkracht verliezen
- . Factoren rond flexibele leerwegen en hun effect
- . Redenen voor niet-melding van uitsluitingen bij AGODI

Draagkracht scholen versterken

- . Zorg voor voldoende leerkrachten in de klas
- . En zorg dat ze er niet alleen voor staan
- . Breng externe expertise binnen (handicap, trauma, herstelgericht werken)
- . Welzijnsprofessionals in elk schoolteam (psycholoog, orthopedagoog, opvoeder)

Leerlingenbegeleiding en continuïteit van zorg

- Investeer in ganse zorgcontinuüm
- Werk met duidelijke handelingsplannen → samen met kind en ouders
- Betrek CLB verplicht bij bepaald aantal Z-codes
- Geef scholen duidelijke richtlijnen voor bijwerken leerstof en flexibele evaluatie bij langdurige afwezigheid
- Na uitsluiting: warme ontvangst, vertrouwenspersoon, geen overdracht tuchtdossier, wél zorginfo

Inclusie en leersteun

- . Bouw inclusieve schoolcultuur en infrastructuur
- . Meer uren leersteun
- . Leersteuncentra type 5, combineerbaar met andere types leersteun
- . Geïntegreerde campussen gewoon & buitengewoon onderwijs

Samenwerking en netwerking

- . Thuiszitten nooit door school alleen op te lossen
- . Genoeg middelen & heldere rolverdeling tussen school, CLB, PBD en welzijn
- . Versterk CLB's met extra middelen
- . Elke school een brugfiguur
- . Onderwijs – welzijn: gezamenlijke vorming, overleg, kwaliteitskader
- . Versterk jeugdhulp en geestelijke gezondheidszorg

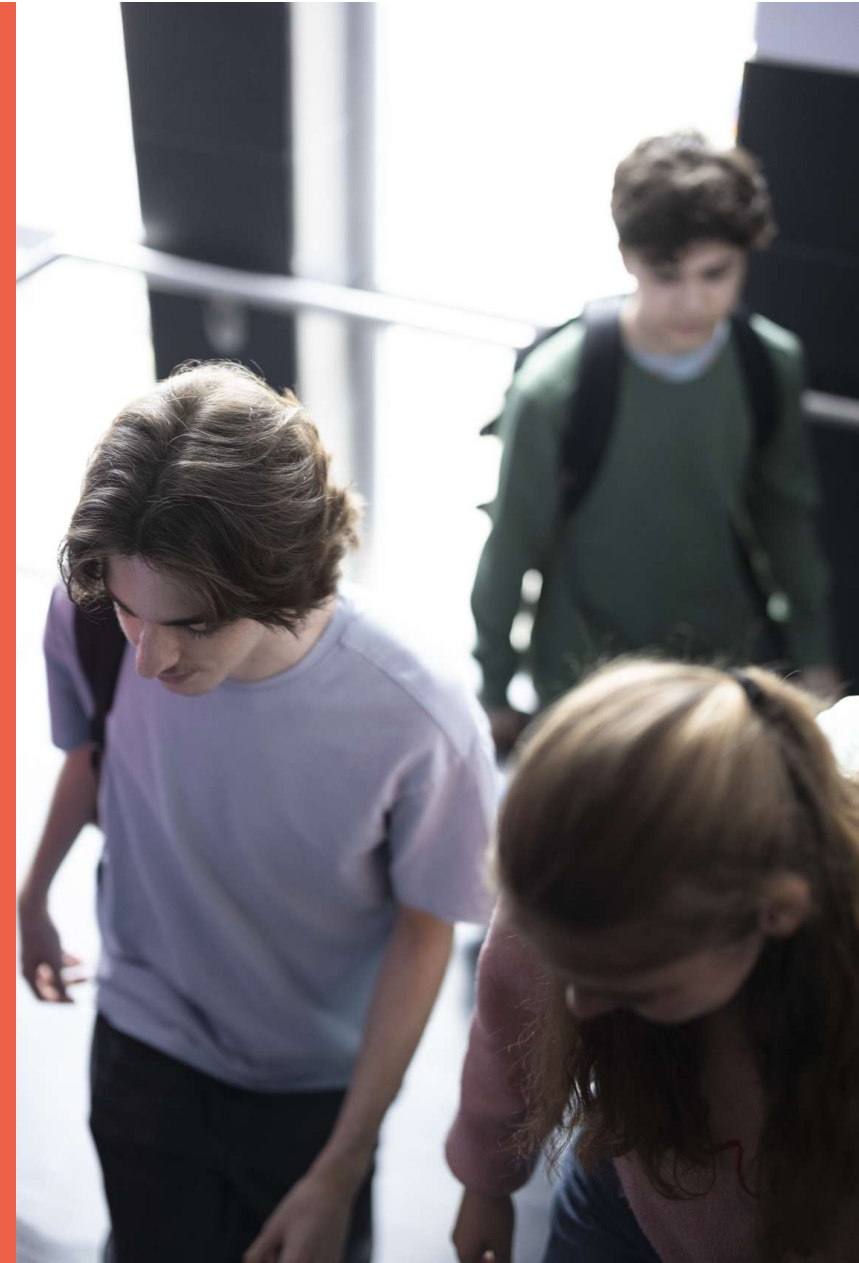
Flexibele leerwegen en alternatieve trajecten

- . Meer benutten mogelijkheden in regelgeving
- . Aanbod alternatieve plekken versterken
- . Samenwerken ipv doorverwijzen
- . Hervorm TOAH
- . Competenties tussentijds attesteren en erkennen

Rechtspositie leerlingen

- . Volwaardig decreet rechtspositie
- . Heldere afspraken in schoolreglement
- . Sancties altijd herzienbaar
- . Concrete voorwaarden preventieve schorsing
- . Tuchtprocedures herdenken
- . Durf definitieve uitsluitingen te verbieden

Toegang tot onderwijs garanderen

- . Capaciteitstekorten wegwerken
- . Centraal register
- . Bij hardnekkige tekorten moet overheid zelf extra capaciteit creëren.
- . Toegang niet afhankelijk van gedrag/verleden leerling
- . Geef LOP mandaat om inschrijving uitgesloten leerlingen te coördineren
- . Transparant en rechtvaardig beurtroolsysteem nodig

Panelgesprek

Kristof Das,

Docent Zorgverbreding en Remediërend leren UCLL,
Leerlingenbegeleider Campus Max Tessengerlo,
Voorzitter LOP Diest secundair

Heidi Castryck,

Jeugdarts, Wetenschappelijk medewerker Vlaamse
Wetenschappelijke Vereniging voor
Jeugdgezondheidszorg

Jenny Vleemink,

Opvoedkundige kinderpsychiatrie UZ Brussel,
Trainer geweldloos verzet,
Pedagogisch ondersteuner in school

Lorenz T'Syen,

Leerkracht 3de graad
stedelijke basisschool De Kleine Stad

Aanbeveling Kinderrechtencommissariaat

Versterk schoolteams structureel met welzijnsprofessionals (psychologen, opvoeders, orthopedagogen).

Voorzie structurele middelen om hen op te nemen in basiszorg.

Laat PAB-assistenten en MFC-medewerkers duurzaam meewerken op school.

Zorg voor een duidelijk samenwerkingskader.

Aanbeveling Kinderrechtencommissariaat

Houd leerlingen met **Z-, P-, B- en R-codes** systematisch in beeld.

Neem in decreet leerlingenbegeleiding op: **CLB inschakelen bij bepaald aantal Z-codes** (ook gespreid).

Maak afspraken over **begeleiding bij langdurige afwezigheid en terugkeer naar school.**

Aanbeveling Kinderrechtencommissariaat

Hervorm **TOAH**: flexibeler en voor bredere doelgroep.

Breid aanbod uit, maar behoud tijdelijk karakter (TOAH & Bednet).

Voorkom eindstation: ondersteun én responsabiliseer scholen en ouders.

Blijf inzetten op **re-integratie in regulier onderwijs**.

Aanbeveling Kinderrechtencommissariaat

Verbied definitieve uitsluitingen in basisonderwijs en 1e graad secundair.

Beperk uitsluitingen sterk in hogere graden.

Vermijd onmiddellijke uitsluitingen na 1 februari.

Geef LOP's sterk mandaat: verbied of verstreng weigering uitgesloten leerlingen, vertrek van feitelijke afwezigheid, en laat LOP's herinschrijving coördineren via transparant beurtroolsysteem.

Panelgesprek

Kristof Das,

Docent Zorgverbreding en Remediërend leren UCLL,
Leerlingenbegeleider Campus Max Tessengerlo,
Voorzitter LOP Diest secundair

Heidi Castryck,

Jeugdarts, Wetenschappelijk medewerker Vlaamse
Wetenschappelijke Vereniging voor
Jeugdgezondheidszorg

Jenny Vleemink,

Opvoedkundige kinderpsychiatrie UZ Brussel,
Trainer geweldloos verzet,
Pedagogisch ondersteuner in school

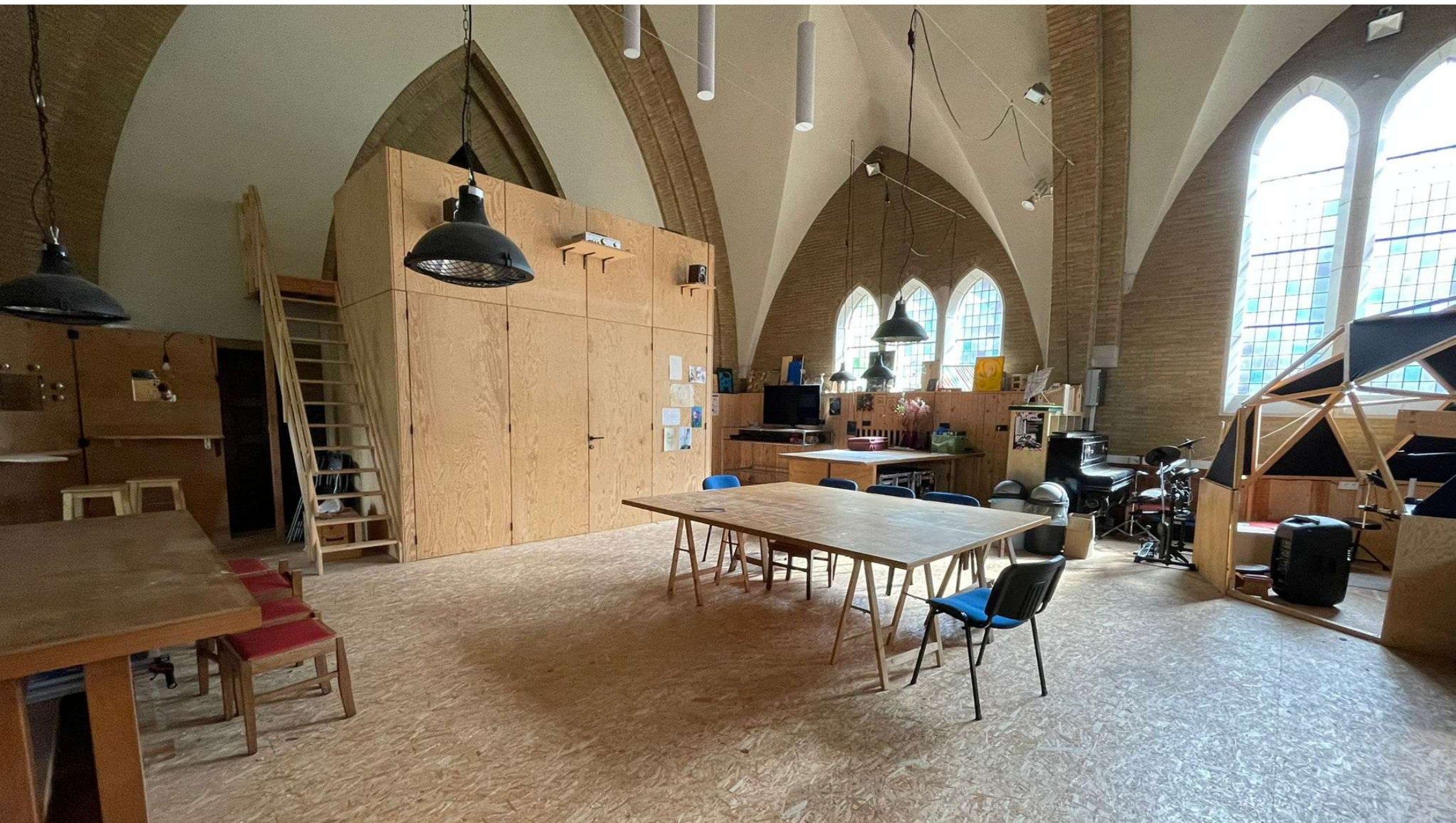
Lorenz T'Syen,

Leerkracht 3de graad
stedelijke basisschool De Kleine Stad

In gesprek met Atoom 80

In gesprek met Wies, begeleider
en twee jongeren over
hoe leren opnieuw mogelijk wordt.

het 'leren' terug mogelijk maken.

leren opnieuw 'mogelijkheden' zien.

STRUCTUUR OPENHUIS

di VM

vr VM

- 9.15 inloop / onthaal
- 9.30 startartikel
- 9.45 blok 1
- 10.30 pauze
- 10.45 blok 2
- 11.30 opruimen
- 11.45 eind cirkel

WAT BEGELEIDERS belangrijk vinden

- ♥ je bent hier omdat je hier wil zijn, omdat je zelf iets wil doen / ontwikkelen / ontdekken
- ♥ ik ben oké, jij bent oké
- ♥ respect voor eigen keuzen, pastoor, en de ander
- ♥ hier leren we meer dingen te zien / hier mag je ontdekken, experimenteren, je eigen pad vinden
- ♥ iedereen mag hier iets ervaren, en betekenis vinden

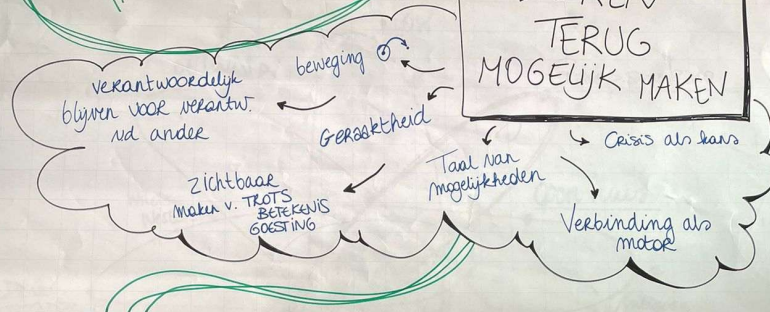

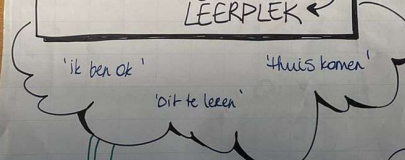

KRACHTLIJNEN 80 ATOOM

LEREN TERUG MOGELIJK MAKEN

A80 ALS ZIJNSPLEK LEERPlek

SAMENWERKEN ALS ANTWOORD OP 'ONMAGT'

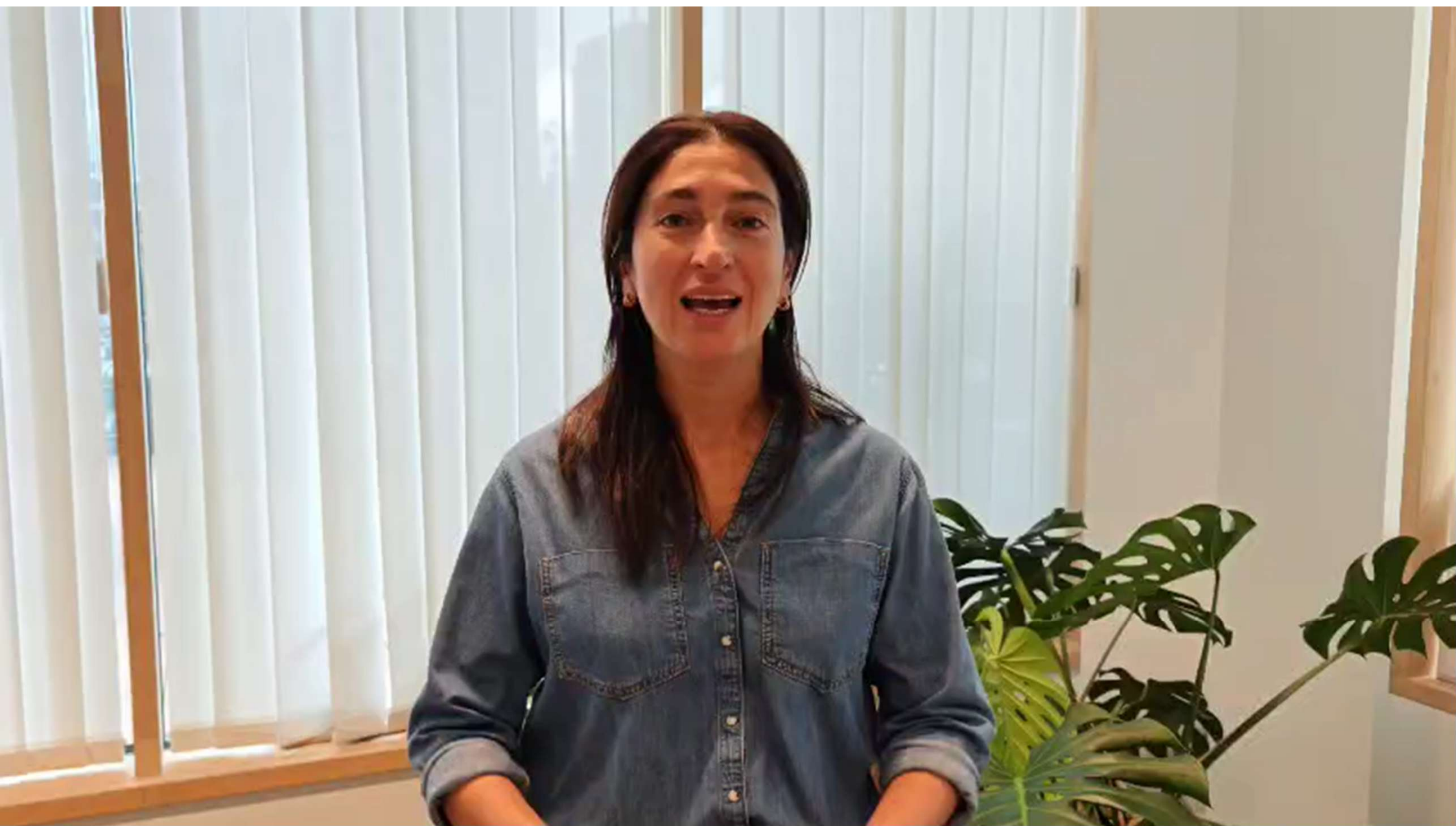

ONZE PLOEG SAMEN VERANTWOORDELIJK VOOR HET GEHEEL

Videoboodschap

Vlaams minister van Onderwijs,
Zuhal Demir

Dank voor jullie deelname

Caroline Vrijens,
Kinderrechtencommissaris

Kinder
rechten
commissariaat

Geeft kinderen een stem